

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В КОРОТКОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

У статті автор характеризує загальні вимоги до кандидатів на посади державних виконавців, розкриває цілу низку проблем, які заважають органам державної виконавчої служби України відповідати стандартам прийнятим у державах – членах ЄС, одна з основних – конфліктна праця в умовах неналежного фінансування та матеріально-технічного забезпечення. Тоді як у європейських країнах перевірка особистих і ділових якостей кандидата на посаду судового виконавця приділяється більше уваги.

На початку статті наводяться приклади європейських країн щодо перевірки особистих та ділових якостей, якими повинен володіти майбутній судовий виконавець та описуються деякі позитивні кроки в цьому напрямку і вітчизняних законодавців. Далі у дослідженні мова йде про причини великої плинності кадрів з державної виконавчої служби та відсутності радикальних змін принципів фінансування й стимулювання роботи державних виконавців, при цьому використовуються статистичні данні за останні два роки. Ще однією із причин, яку розкрито у статті, є відсутність належної системи підготовки кадрів на посади державних виконавців, тоді як на певному етапі реформування органів державної виконавчої служби це є об'єктивною необхідністю. У дослідженні приділено увагу і такому чиннику як недоліки щодо повноважень державних виконавців, гарантованості та забезпечення професійних прав останніх. Упорядкування повноважень державних виконавців, створення належних організаційно-правових механізмів їх реалізації значним чином вплине на підвищення ефективності виконання судових рішень в Україні. На основі проведеного дослідження, у статті наводяться ряд пропозицій щодо необхідності реалізації короткострокових змін у діяльності державної виконавчої служби України. Наприкінці статті робиться висновок, що з метою забезпечення належного рівня фінансування, матеріально-технічного забезпечення державної виконавчої служби, збільшення оплати праці державних виконавців та підвищення рівня престижності професії, необхідно запропонувати скасувати виконавчий збір. У системі підготовки та підвищення рівня кваліфікації державних виконавців необхідно запровадити:

– у вищих юридичних навчальних закладах – навчальний курс із виконавчого права та конкурсного провадження (провадження в справах про банкрутства);

– у вищих навчальних закладах або при курсах підвищення кваліфікації при Міністерстві юстиції України – низку спецкурсів із практичних аспектів виконавчого провадження в рамках обов'язкової програми підвищення кваліфікації державних виконавців ;

– перед призначенням на посаду – проходження обов'язкового тестування та екзаменації з метою перевірки отриманих знань.

Ключові слова: державні органи; примусове виконання; судові рішення; виконавче провадження; державні виконавці; державна виконавча служба; кандидат на посаду; конкурсний відбір; виконавчі дії; підвищення кваліфікації повноваження; виконавчий збір.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Незважаючи на спроби Уряду реформувати систему державних органів, що здійснюють примусове виконання судових рішень, і покращити процедуру виконавчого провадження, існуюча в Україні система виконання судових рішень не відповідає стандартам, прийнятим у державах – членах ЄС.

Можна погодитись з поглядами українських та зарубіжних спеціалістів, про те, що заради зміцнення верховенства права в Україні необхідно провести системну реформу органів, що здійснюють примусове виконання судових рішень, матеріально-правового регулювання та процедури виконавчого провадження, включаючи процедури банкрутства. Така реформа може

бути успішною лише за наявності в державі політичної волі та підтримки її широкими політичними колами.

Наявність системних проблем у системі державної служби України в цілому, дає підстави зробити висновок про те, що час для докорінної реформи системи виконання судових рішень ще не настав. Тому, щоб Україна у коротко- та середньостроковій перспективі стала дійсно європейською державою, їй необхідно вжити наступних заходів: щодо вибору на посади державних виконавців, впорядкування їх повноважень та механізмів контролю й нагляду за діяльністю державних виконавців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемами реформування системи діяльності державних органів, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших уповноважених на це органів; підвищення рівня престижності професії державного виконавця досліджувалася в контексті стандартів держав – членів Європейського союзу, чинних на сьогодні нормативно-правових актів України та на рівні коментарів, практичних посібників та наукових праць А. Ю. Оболенського, С. В. Щербака, С. Я. Фурси, Є. І. Фурси [11], М. М. Шупені, Г. М. Стадніка, О. Р. Кузя, П. Л. Кана [7] та інших.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Дослідження української й зарубіжної практики механізму регулювання державною виконавчою службою починаючи від прийняття на службу та закінчуючи їхніми повноваженнями і шляхи вирішення системних проблем у державній виконавчій службі України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Чинним українським законодавством передбачено певні вимоги до кандидатів на посади в органи державної виконавчої служби [11, с. 62]. Проте, важка і конфліктна праця в умовах неналежного фінансування та матеріально-технічного забезпечення державної виконавчої служби і низький рівень заробітної платні, зумовлюють нестачу кадрів і високий рівень їх плинності.

Певна річ, що запровадження системи підвищення рівня кваліфікації, тестування фахівців ДВС є об'єктивною необхідністю в сучасних умовах. Інформатизація процедури виконання рішень, необхідність роботи з різними базами даних вимагає наявності у державних виконавців спеціальних знань та навичок, існування системи перевірки цих знань, а також високого рівня особистої відповідальності.

В умовах дефіциту кадрів висування більш суворих вимог до кандидатів на посади державних виконавців та їх кваліфікації не призведе до вирішення проблеми відбору найкращих спеціалістів для роботи в ДВС, оскільки це питання безпосередньо пов'язано з проблемою престижності професії державного виконавця.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про державну виконавчу службу» [4] державним виконавцем може бути громадянин України, який має юридичну освіту та здатний за своїми особистими і діловими якостями виконувати покладені на нього обов'язки. До претендентів на керівні посади в органах ДВС висуваються додаткові вимоги: постійне проживання на території України понад п'ять років та стаж роботи юристом понад три роки.

Із наведеного вище переліку лише особисті та ділові якості кандидата на посаду потребують перевірки, оскільки всі інші відомості можуть бути підтверджені відповідними документами. Щодо перевірки особистих і ділових якостей кандидата, то в Україні ця перевірка має суто формальний характер.

Нагомість, у європейських країнах перевірка особистих і ділових якостей кандидата на посаду судового виконавця здійснюється більш ретельно. Це зумовлено тим, що судові виконавці є розпорядниками чужого майна, тому повинні мати високий рівень довіри серед учасників виконавчого провадження та суспільства. Наприклад у Болгарії, Румунії, Словенії, Угорщині, встановлено ряд додаткових вимог до кандидатів на посади в органи, які здійснюють виконання юрисдикційних рішень. Наприклад, підлягають перевірці відомості, що кандидат не перебуває на поліцейському обліку, що його не було визнано банкрутом, перевіряються відомості щодо репутації кандидата через систему рекомендацій та співбесід. Так, у Словенії та Угорщині запроваджено екзамен з метою перевірки професійного рівня виконавця, а в Румунії така перевірка здійснюється ще й на відповідність працівника посаді, що він обіймає. В цих країнах створено професійні Палати судових виконавців. Серед багатьох функцій Палати – право дорадчого голосу при рекомендації кандидата на посаду виконавця.

Але деякі кроки щодо перевірки кандидатів на посади державних службовців було, все ж таки, зроблено Україною в січні 2012 року, коли в рамках боротьби з корупцією в органах влади Указом Президента України від 25 січня 2012 року № 33/2012 затверджено Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування [10].

Організація спеціальної перевірки покладається на керівника (заступника керівника), на обіймання посади в якому претендує кандидат. Спеціальній перевірці підлягають відомості щодо:

- приягнення особи до кримінальної відповідальності, у тому числі за корупційні правопорушення, наявність судимості, її зняття, погашення;
- факту, чи є особа піддана або піддавалася раніше адміністративним стягненням за корупційні правопорушення;
- достовірності відомостей, зазначених у декларації про доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік;
- наявності у особи корпоративних прав;
- стану здоров'я, освіти, наявності наукового ступеня, вченого звання, підвищення кваліфікації;
- громадянства [10, с. 4].

Порядок кваліфікації державних виконавців в Україні не можна вважати задовільним, хоча це й зумовлено певними причинами. На сьогодні професія державного виконавця не є привабливою. Праця в умовах конфлікту, неналежного фінансування та матеріальне

забезпечення, низький рівень заробітної плати державних виконавців, відсутність стимулів призводять до дефіциту кадрів та значної їх плінності. Так, на перше січня 2012 року згідно із штатним розписом в органах ДВС повинно було працювати 7071 державні виконавці, натомість працювало лише 6318 осіб. Не краща ситуація була і в 2013 році. Відповідно до статистичної звітності органів ДВС України при загальній кількості 7051 державний виконавець фактично працювало 6155 осіб [5].

Нестача кадрів спричиняє значне навантаження на кожного державного виконавця. Отже, у середньому на одного державного виконавця припадає одночасно понад 115 виконавчих проваджень на місяць [5]. При цьому рівень заробітної плати серед державних виконавців у середньому складає близько 1800 грн. Роботу державних виконавців ускладнено неналежним рівнем матеріального забезпечення ДВС: нестача оргтехніки, транспортних засобів, коштів на пальне, належне обслуговування оргтехніки тощо. У багатьох сільських місцевостях, де виконавчі дії мають вчинятися на значній відстані від місця знаходження відділу державної виконавчої служби, відсутність транспортних засобів майже унеможлиблює виконання. Отже, неналежне матеріальне забезпечення значно погіршує умови праці державних виконавців, тим самим гальмує популяризацію професії.

Без радикальної зміни принципів фінансування та матеріально-технічного забезпечення державної виконавчої служби, запровадження систем і форм оплати праці та визначення винагороди, що стимулювали б роботу державних виконавців щодо успішного виконання рішень і суттєво збільшило б доходи виконавців, не доречно говорити про підсилення вимог до кандидатів на посади, запровадження конкурсного відбору та кваліфікаційних іспитів. За умови впровадження комплексного підходу щодо розв'язання цієї проблеми можна очікувати позитивний результат.

Необхідність у створенні системи підготовки державних виконавців зумовлено об'єктивними причинами. В сучасних умовах державний виконавець, крім загальних юридичних знань, повинен мати високий рівень підготовки щодо користування державними реєстрами та будь-якими електронними базами даних, швидкого пошуку інформації про боржника, вміти правильно і достовірно вносити інформацію про боржника в реєстри. Відповідно до Інструкції «Про затвердження організації примусового виконання рішень», дані щодо виконавчих документів, що надійшли до органу державної виконавчої служби, та подальшого виконання відкритих виконавчих проваджень підлягають обов'язковому занесенню до Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень. Внесення відомостей до Єдиного державного реєстру здійснюється державним виконавцем або уповноваженою посадовою особою органу ДВС [6]. Власне Реєстр є достатньо складною базою даних, що поєднує функції реєстрації виконавчих документів, дій, що вчинені державними виконавцями, а також функції діловодства, статистичної звітності, контролю тощо. Користування

таким Реєстром, а також наповнення його інформацією потребує спеціальних знань і навичок.

Вирішувати проблему забезпечення кваліфікованими фахівцями органів ДВС необхідно в комплексі з вирішенням питань матеріального забезпечення та впровадженням заходів, спрямованих на популяризацію професії державного виконавця. Система фінансування державної виконавчої служби за рахунок державного бюджету не виправдала себе, що підтверджено досвідом й інших країн. Не слід чекати, що в державному бюджеті у достатній кількості з'являться кошти, необхідні для кардинального покращення фінансування, матеріально-технічного забезпечення ДВС та виплати заробітної плати державним виконавцям. Слід переглянути джерела фінансування примусового виконання рішень. Зокрема, виконавчий збір, що стягується з боржника за невиконання рішення у добровільному порядку, не повинен бути джерелом коштів виконавчого провадження, як це є сьогодні в українському законодавстві. Звичайно, держава може встановлювати певні кримінальні чи адміністративні покарання, зокрема, як стягнення грошової суми (штрафу) за неповагу до суду, умисне невиконання рішення та за інші порушення правил виконавчого провадження. Разом із тим такі санкції, по-перше, мають застосовуватись судами поза процедур виконавчого провадження, по-друге, не можуть слугувати джерелом фінансування, а повинні стягуватись і надходити суто до державного бюджету.

Виконання рішень у приватних стягненнях необхідно розглядати як послугу, що надається державою учасникам виконавчого провадження. Задоволення приватного інтересу осіб не може бути забезпечено коштами із державного бюджету. Витрати на такі дії повинна нести зацікавлена особа; якщо такі витрати є наслідком недобросовісних дій з боку іншої сторони, то збитки повинні бути відшкодовані за рахунок винної сторони. Саме таку модель було покладено в основу системи виконання судових рішень, що існувала у Російській Імперії до 1917 року та існує сьогодні в країнах західної Європи. Алгоритм такої системи полягає у тому, що всі виконавчі дії підлягають тарифікації. Відповідно до того, про виконання яких саме дій просить стягувач, визначається сума плати за проведення цих дій, що повинна бути попередньо внесена стягувачем на депозит органу з примусового виконання. Після виконання судового рішення витрати стягувача на оплату виконавчого провадження буде відшкодовано стягувачу за рахунок боржника. Якщо у боржника не було виявлено майна, витрати здійснюються за рахунок стягувача, оскільки усі дії учинялися судовим виконавцем на прохання стягувача з урахуванням його інтересів. У випадку успішного виконання судовий виконавець має право отримати винагороду (гонорар).

Безумовно, така система повинна передбачати гарантії від зловживань, пов'язаних із безпідставним формуванням витрат виконавчого провадження – право боржника та стягувача оскаржувати віднесення до

витрат виконавчого провадження здійснених витрат. Крім того, якщо особа не має можливості здійснити оплату витрат виконавчого провадження, таку оплату має бути здійснено за рахунок коштів державного бюджету як безоплатну правову допомогу (право бідності) [1].

Вищезазначені заходи повинні забезпечити фінансування виконавчих дій та оплату праці державних виконавців. За таких умов привабливість професії державного виконавця буде значно підвищено, виникне попит на професію, а тому виникнуть об'єктивні можливості для запровадження конкурсного відбору.

Оскільки професія державного виконавця потребує спеціальних знань, обсяг яких постійно зростає, у навчальних закладах слід запровадити спецкурси, відбувалася б підготовка спеціалістів у сфері виконання рішень.

Для перевірки рівня підготовки державних виконавців або кандидатів на посади державних виконавців необхідно запроваджувати відповідні іспити. У цьому аспекті позитивним є досвід Болгарії, де екзаменаційний процес розроблено ретельно. Список фіналістів іспиту на основі анонімної градації подаються на розгляд міністру, який повинен обрати кандидатів на державні посади на основі ступеня громадської довіри, оціненого професійною Палатою судових виконавців.

Тому підвищення рівня кваліфікації та відповідне тестування стане об'єктивною необхідністю на певному етапі реформування органів ДВС. У системі підготовки та підвищення рівня кваліфікації державних виконавців необхідно запровадити:

- у вищих юридичних навчальних закладах – навчальний курс із виконавчого права та конкурсного провадження (провадження в справах про банкрутства);

- у вищих навчальних закладах або при курсах підвищення кваліфікації при Міністерстві юстиції України – низку спецкурсів із практичних аспектів виконавчого провадження в рамках обов'язкової програми підвищення кваліфікації державних виконавців;

- перед призначенням на посаду – проходження обов'язкового тестування та екзаменації з метою перевірки отриманих знань.

Неналежний стан виконання судових рішень в Україні пов'язано з багатьма різнорідними чинниками. Серед них важливе місце посідають і недоліки щодо повноважень державних виконавців, гарантованості та забезпечення професійних прав останніх. Упорядкування повноважень державних виконавців, створення належних організаційно-правових механізмів їх реалізації значним чином вплине на підвищення ефективності виконання судових рішень в Україні.

Для виконання зазначених функцій законодавством України державним виконавцям надано, зокрема, такі права:

- одержувати необхідні для проведення виконавчих дій пояснення, довідки, іншу інформацію, викликати громадян та посадових осіб з приводу виконавчих

документів, що знаходяться у виконавчому провадженні, а у разі неявки боржника без поважних причин виносити постанову про його привід через органи внутрішніх справ; застосовувати під час проведення виконавчих дій відеозапис, фото- і відеозйомки; вимагати від матеріально відповідальних і службових осіб боржників – юридичних осіб або від боржників – фізичних осіб відомості та пояснення по фактах невиконання рішень або законних вимог державного виконавця чи інших порушень вимог законодавства про виконавче провадження; повідомляти з метою профілактичного впливу органи державної влади, громадські об'єднання, трудові колективи і громадськість за місцем проживання або роботи особи про факти порушення нею вимог законодавства про виконавче провадження;

- проводити перевірку виконання рішень суб'єктами підприємницької діяльності, що є боржниками за виконавчими документами, а також перевірку виконання юридичними особами рішень стосовно працюючих у них боржників;

- безперешкодно входити до приміщень і сховищ, що належать боржникам або зайняті ними, проводити огляд зазначених приміщень і сховищ, за необхідності примусово відкривати їх в установленому порядку, опечатувати ці приміщення і сховища; при виконанні судових рішень безперешкодно входити на земельні ділянки, в жилі та інші приміщення боржників – фізичних осіб, проводити в цих приміщеннях огляд, за необхідності примусово відкривати їх в установленому порядку із залученням працівників органів внутрішніх справ, опечатувати ці приміщення, арештовувати, опечатувати та вилучати належне боржникові майно, яке там знаходиться та на яке за законом можливо звернути стягнення;

- накладати арешт на майно боржника, опечатувати, вилучати, передавати таке майно на зберігання та реалізовувати його в порядку, встановленому законодавством; накладати арешт на грошові кошти та інші цінності боржника, в тому числі на кошти, які знаходяться на рахунках та вкладах в установах банків, інших кредитних установах, на рахунки в цінних паперах, а також опечатувати каси, приміщення і місця зберігання грошей;

- використовувати за згодою власника приміщення, в тому числі, що є в комунальній власності, для тимчасового зберігання вилученого майна, а також транспорт стягувача або боржника для перевезення майна;

- звертатися до органу, який видав виконавчий документ, за роз'ясненням рішення, із заявою про видачу дубліката виконавчого документа, порушувати клопотання про встановлення чи зміни порядку і способу виконання, відстрочку та розстрочку виконання рішення;

- звертатися до суду з поданням про розшук боржника – фізичної особи або дитини чи про постановлення вмотивованого рішення про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника-фізичної особи або іншої особи, у якій знаходиться

майно боржника чи майно та кошти, належні боржникові від інших осіб, або дитина, щодо якої є виконавчий документ про її відібрання;

– накладати стягнення у вигляді штрафу на громадян і посадових осіб у випадках, передбачених законом;

– здійснювати інші повноваження, передбачені Законом України «Про виконавче провадження» та іншими законами [3].

Аналіз вищевикладених повноважень державного виконавця свідчить про те, що вони є сумішшю двох груп повноважень: по-перше, повноважень представників учасників цивільних відносин, по-друге, повноважень суб'єктів владних повноважень.

Адекватним шляхом упорядкування повноважень державних виконавців як суб'єктів владних повноважень є скасування таких повноважень. Реалізація таких повноважень направлена на покарання боржників, і не спрямована власне на виконання рішень, тобто відволікає державних виконавців від цієї мети. З цього приводу Петер Л. Кан слушно зазначив, що кредитор врешті-решт зацікавлений отримати своє відшкодування, а не задовольнитися звісткою, що когось ще буде покарано, в той час як первинне судове рішення щодо стягнення на користь кредитора залишиться невиконаним [7, с. 230]. Відтак наявність публічно-правових повноважень державних виконавців є шкідливою.

У першу чергу це стосується постанов про стягнення виконавчого збору. Виконавчий збір являє собою штраф у розмірі 10 % від стягнутої з боржника суми, що стягується з боржника у разі, якщо він добровільно не виконав рішення у встановлений державним виконавцем строк [2]. За рахунок 50 % від виконавчого збору фінансується виконавче провадження, решта 50 % направляються до державного бюджету. Такий спосіб фінансування видається хибним хоча б тому, що виконавчий збір залежить лише від стягнутої суми і аж ніяк не залежить від кількості та складності дій, що було виконано державним виконавцем. Це, зокрема, призводить до того, що державні виконавці більш зацікавлені у стягненні великих сум із великих підприємств, що мають кошти на рахунках, бо стягнення таких коштів є простішою задачею, ніж, приміром, арешт і продаж майна боржника, а виконавчий збір є непропорційно великим порівняно із відносно незначними зусиллями державного виконавця. При цьому є величезна кількість рішень про стягнення дрібних сум (наприклад, штрафів за порушення правил дорожнього руху), виконавчий збір, за якими ніяк не може покрити витрат на виконання рішень.

Слід зазначити, що стягнення виконавчого збору має ще одну серйозну ваду – порушення одного з основних принципів застосування публічно-правових покарань: принцип урахування вини правопорушника. Тому від стягнення виконавчого збору слід відмовитись. Натомість слід запровадити оплату виконавчих дій стягувачем за тарифами, що враховували б кількість

та складність дій, що мають бути виконані державним виконавцем у тому чи іншому виконавчому провадженні. Що ж до накладення державним виконавцем інших штрафів, встановлених за порушення правил виконавчого провадження, слід зазначити, що проблема таких штрафів є віддзеркаленням загальної проблеми українського законодавства, пов'язаної з притягненням осіб до відповідальності, що в українському законодавстві має назву «адміністративної відповідальності» або «адміністративно-господарської відповідальності». На відміну від багатьох інших країн світу українське законодавство поділяє всі кримінальні правопорушення на дві групи. До першої групи відносять більш тяжкі кримінальні правопорушення (вбивства, пограбування, крадіжки тощо), що іменуються злочинами, а покарання за які призначається лише судом на підставі Кримінального кодексу України [9]. До другої групи відносять менш тяжкі кримінальні правопорушення (порушення правил дорожнього руху, пожежної безпеки тощо), що іменуються адміністративними (адміністративно-господарськими) правопорушеннями. Покарання за адміністративні правопорушення призначається не лише судом, а й багатьма іншими органами та службовими особами. Зокрема, за порушення деяких правил виконавчого провадження покарання у визначеному відповідно до закону розмірі призначається державними виконавцями шляхом винесення постанови.

Така ситуація є неприпустимою перш за все тому, що порушує Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 6 Конвенції – «право на справедливий суд»). Застосовуючи покарання, органи та службові особи поєднують зазвичай повноваження слідства, обвинувачення та суду. Слід зазначити, що таке поєднання несе в собі значну корупційну небезпеку. Крім того, в частині стягнення такими органами та службовими особами штрафів (які уявляють собою конфіскацію частини майна правопорушника) порушується ст. 41 Конституції України, відповідно до якої конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом [8].

Висновок. Отже, з метою забезпечення належного рівня фінансування, матеріально-технічного забезпечення державної виконавчої служби, збільшення оплати праці державних виконавців та підвищення рівня престижності професії, необхідно запропонувати скасувати виконавчий збір, що стягується з боржника за невиконання рішення в добровільному порядку і є джерелом коштів виконавчого провадження, та запровадити замість нього оплату виконавчих дій за рахунок учасників виконавчого провадження, в інтересах яких діє державний виконавець:

– виконавчі дії мають бути оплатними і тарифікованими. За вчинення конкретних дій під час процедури виконання рішення повинна стягуватись плата, що відповідатиме вартості вчинення цих дій;

– стягувач, як особа заінтересована в необхідності здійснення примусового виконання на власну користь,

має попередньо оплатити проведення виконавчого провадження. Розмір плати буде визначено відповідно до дій, що державному виконавцю належить виконати на прохання стягувача, та встановлених тарифів на кожну виконавчу дію (слід зробити застереження, що для незабезпечених осіб у державі повинна функціонувати система допомоги за рахунок державного бюджету);

– кошти, витрачені стягувачем на оплату виконавчого провадження, підлягають стягненню з боржника та поверненню стягувачу. Якщо у боржника не буде виявлено активів, кошти, витрачені стягувачем, як і сума боргу, мають розцінюватися як звичайні витрати;

– за успішне виконання судового рішення державний виконавець повинен отримувати винагороду (гонорар за успіх).

У системі підготовки та підвищення рівня кваліфікації державних виконавців необхідно запровадити:

– у вищих юридичних навчальних закладах навчальний курс із виконавчого права та конкурсного провадження (провадження у справах про банкрутство);

– у вищих навчальних закладах або на курсах підвищення кваліфікації при Міністерстві юстиції України – низку спецкурсів із практичних аспектів виконавчого провадження в рамках обов'язкової програми підвищення кваліфікації державних виконавців;

– перед призначенням на посаду – проходження обов'язкового тестування та екзаменації з метою перевірки отриманих знань.

Щодо впорядкування повноважень державних виконавців, то слід було б скасувати повноваження державних виконавців щодо винесення постанов про стягнення виконавчого збору, накладення штрафів та інші публічно-правові повноваження державних виконавців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дослідження Центру комерційного права на тему: «Оцінка існуючого в Україні законодавства та процедури виконання судових рішень» 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.commerciallaw.com.ua.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) від 19.11.2012 р. № 2677-VI // Відомості Верховної Ради. – 2012. – № 19–20. – Ст. 179.
3. Закон України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 р. № 606-XIV // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 24. – Ст. 207.
4. Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 36–37. – Ст. 243.
5. Звітність про роботу органів державної виконавчої служби за 2011-2013 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dvs.gov.ua/ua/pade/20/.
6. Наказ Міністерства Юстиції України № 512/5 від 02.04.2012 р. «Про затвердження інструкції з організації примусового виконання рішень» // Офіційний вісник України. – 2012. – № 27. – Ст. 23.
7. Кан П. Л. Виконання рішень цивільних судів в Україні / П. Л. Кан – К. – 2006. – с. 22
8. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Україна, 1996.
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – С. 1.
10. Указ Президента України «Про Порядок проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» від 25 січня 2012 р. № 33/2012. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 8. – С. 10.
11. Фурса С. Я. Закони України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»: Науково-практичний коментар / Фурса С. Я., Щербак С. В. – К. : Видавець Фурса С. Я. : КНТ, 2008. – 1172 с. – (Серія «Процесуальні науки»).

О. С. Бадалова,

Черноморский государственный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ В КРАТКОСРОЧНОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ

В статье автор характеризует общие требования к кандидатам на должности государственных исполнителей, раскрывает целый ряд проблем, которые мешают органам государственной исполнительной службы Украины соответствовать стандартам принятым в государствах – членах ЕС, одна из основных – конфликтная работа в условиях ненадлежащего финансирования и материально-технического обеспечения. Тогда как в европейских странах проверке личных и деловых качеств кандидата на должность судебного исполнителя уделяется больше внимания.

В начале статьи приводятся примеры европейских стран по проверке личных и деловых качеств, которыми должен обладать будущий судебный исполнитель и описываются некоторые позитивные шаги в этом направлении и отечественных законодателей.

Далее в исследовании речь идет о причинах большой текучести кадров из государственной исполнительной службы и отсутствии радикальных изменений принципов финансирования и стимулирования работы государственных исполнителей, при этом используются статистические данные за последние два года. Еще одной из причин, которую раскрыто в статье является отсутствие надлежащей системы подготовки кадров на должности государственных исполнителей, тогда как на определенном этапе реформирования органов государственной исполнительной службы это является объективной необходимостью. В исследовании уделено внимание и такому фактору как недостатки относительно полномочий государственных исполнителей, гарантированности и обеспечение профессиональных прав последних. Упорядочение полномочий государственных исполнителей, создание надлежащих организационно-правовых механизмов их реализации значительным образом повлияет на повышение эффективности исполнения судебных решений в Украине.

На основе проведенного исследования, в статье приводятся ряд предложений о необходимости реализации краткосрочных изменений в деятельности государственной исполнительной службы Украины. В конце статьи делается вывод, что в целях обеспечения надлежащего уровня финансирования, материально-технического обеспечения государственной исполнительной службы, увеличение оплаты труда государственных исполнителей и повышение уровня престижности профессии, необходимо предложить отменить исполнительный сбор. В системе подготовки и повышения уровня квалификации государственных исполнителей необходимо ввести:

– в высших юридических учебных заведениях – учебный курс с исполнительного права и конкурсного производства (производство по делам о банкротствах);

– в высших учебных заведениях или при курсах повышения квалификации при Министерстве юстиции Украины – ряд спецкурсов по практическим аспектам исполнительного производства в рамках обязательной программы повышения квалификации государственных исполнителей;

– перед назначением на должность – прохождение обязательного тестирования и экзаменации с целью проверки полученных знаний.

Ключевые слова: государственные органы; принудительное исполнение; судебные решения, исполнительное производство; государственные исполнители; государственная исполнительная служба; кандидат на должность; конкурсный отбор; исполнительные действия; повышения квалификации; полномочия; исполнительный сбор.

O. Badalova,

PetroMohyla Black Sea State University, Mykolayiv, Ukraine

THE WAYS OF IMPROVING THE STATE EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE IN THE SHORT TERM

The author of the article describes general requirements for candidates for the position of state executors, reveals the number of problems that hinder the State Executive Service of Ukraine to comply with the standards adopted in the EU Member States. One of the main problems is conflict work in the conditions of inadequate funding and low logistical support. At the same time in European countries the verification of personal and professional qualities of a candidate for Executor Office is given much attention.

In the beginning of the article the author provides some examples illustrating the way European countries regard the process of verifying personal and business qualities of a future executor and describes some positive steps taken in this direction by national Legislation.

Later in the study we consider the cause of the high personnel turnover from the State Executive Service and the absence of radical changes in the funding guidelines and promotion of state executors work. The author shows statistical data for the last two years. Another problem, disclosed in the article, is an inefficient system of training personnel for the position of a public executor, while at a certain stage of reforming the State Executive Service it is an objective necessity. The study pays attention to such factors as warranty and guarantees of the professional rights of the state executors and the shortcomings regarding their authority. The ordering of the powers of the state executors, the creation of appropriate legal mechanisms for their decisions implementation will have a substantial impact on improving the efficiency of the system of court decisions execution in Ukraine.

Based on the conducted research, the article provides some suggestions about the need to implement short-term changes in the activities of the State Executive Service of Ukraine. At the end of the article the author concludes that in order to ensure the proper level of financing, material and technical provision of the state service, the increase in the state executors' remuneration and the prestige of the profession, it is necessary to cancel the executive collection.

It is necessary to introduce the following changes in the process of training and raising the qualification level of the state executors:

– in higher legal schools – the training course in the Executive law and the Bankruptcy proceedings (the proceedings of bankruptcy);

– in higher educational institutions or training courses at the Ministry of Justice of Ukraine – the number of courses in practical aspects of the enforcement proceedings as a part of the Mandatory Training Programme for public executors;

– before appointment to the post it is necessary to introduce compulsory testing and examination to test the level of gained knowledge.

Key words: *government agencies; enforcement; judicial decisions; execution; public performers; the state executive service; candidate; the competition; enforcement actions; profession training; authority; enforcement fee.*

© Бадалова О. С., 2014

Дата надходження статті до редколегії 10.10.2014